

УДК 159.923:613

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-0409.2021.1\(53\).241357](https://doi.org/10.18524/2707-0409.2021.1(53).241357)

Кіреєва З. О.

доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психології розвитку особистості, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
ORCID ID 0000-0001-5061-8413

Заболотна О. С.

аспірант кафедри загальної психології та психології розвитку особистості Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
e-mail: zabolotnaolenas@gmail.com
ORCID ID 0000-0003-2107-233X

Солієнко О. Ю.

магістр кафедри загальної психології та психології розвитку особистості Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
e-mail: lenuwka1982@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-9093-6069

ІНДИВІДУАЛЬНО-ОСОБИСТІСНІ ТИПИ ЖІНОК ПЕРІОДУ ДОРОСЛОСТІ І ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ

У статті встановлено індивідуально-особистісні типи жінок періоду дорослості і особливості їх цілепокладання. Продемонстровано, що у більшості жінок у віці дорослості превалює середній рівень індивідуально-особистісних властивостей. Показано статистичні відмінності за індивідуально-особистісними особливостями жінок різних груп. Зафіксовано, що жінки 20–30 років є більш відповідальними і великодушними, ніж жінки 30–40 років, у жінок старших за 40 більш вираженими є два типи: впевнені і незалежні та емоційно нестійкі, пасивні, покірні. Встановлено, що більшість досліджуваних жінок живуть сьогоднішнім або минулим, найбільша цілеспрямованість встановлена у жінок старших за 40. У жінок в періоді дорослості існує зв'язаний образ часу, але майже третина жінок не мають темпорально-сенсовної єдності, тобто жінки, що функціонують у сьогоднішньому, не пов'язують власне минуле і майбутнє.

Отримано розподіл життєвих цілей жінок, які відбивають ціннісно-сміслові відношення до власного життя. Сфери, в яких розташовані цілі жінок, розподілено на демографічні, соціоекономічні. Деякі з цілей можна віднести до функціонального аспекту образу майбутнього та до змістовного аспекту образу майбутнього. Продемонстровано наявність статистичних розбіжностей в глобальних цілях життя у жінок 20–40 років і старші за 40 ($p < ,05$).

Встановлено фактори, які відбивають особливості цілепокладання жінок різних періодів дорослості з наявними у них типами індивідуально-особистісних особливостей.

Ключові слова: цілепокладання, цілі, особистісні особливості, психологічні особливості жінок, дорослість.

Постановка проблеми. Цілепокладання як інтегральне утворення є для особистості сенсом життя, а цілі виступають мотиваційними ресурсами особистості, що відбивають енергетичне забезпечення дій індивіда, ведуть до поліпшення самоефективності та ефективності. Цілі мобілізують сили людини, посилюють її наполегливість і допомагають виробити стратегію дій. Цілі з'являються найчастіше через потребу людини виходити за свої межі, рівень домагань, ідеали, «Я-ідеальне» тощо. Цілі і цілепокладання у психології вивчали Л. І. Анциферова, К. О. Абульханова-Славська, Д. О. Леонтьєв, В. В. Знаков, З. О. Кіреєва, В. Є. Клочко, М. М. Копотун, М. М. Рева, Т. М. Титаренко, В. Франкл, Н. В. Чепелева, Ю. М. Швалб, Ч. Черчменом, Р. Акофф, Е. А. Locke і G. P. Latham. Вчені вважають, що «ефективне життєве цілепокладання» визначається: високим рівнем усвідомлення цілей, розгорнутістю у просторі, поєднанням глобальної, віддаленої і короткочасної часових перспектив; узгодженістю, логічністю та реалістичністю цілей, позитивним ставленням до майбутнього, достатнім усвідомленням чинників, які впливають на постановку життєвих цілей, а також їх переважною інтернальною спрямованістю, активною, дієвою життєвою позицією.

Оскільки цілі, цілепокладання є складним і суто індивідуальним процесом, особливого значення в контексті вивчення особистості як суб'єкта життя набувають зміни цілей в онтоге-

незі, які зумовлюють успішне функціонування на етапах життєвого шляху, тому дослідження є актуальним.

Мета статті — теоретико-емпіричним шляхом встановити особливості цілепокладання жінок різного віку.

Результати дослідження. Цілепокладання, за Г. В. Акоповим [2], є особистісною функцією процесу побудови суб'єктом уявного образу майбутнього результату діяльності (цілі), усвідомлення і суб'єктивного прийняття цього образу, регуляції власної діяльності з досягнення цієї мети. Ю. М. Швалб [7], визначає цілепокладання як функцію свідомості. Вчений відмічає, що цілепокладання є процесом розгортання і конкретизації сенсу на шляху до реалізації ідеальної мети в умовах конкретної ситуації. Л. Н. Каган вважає, що сенс життя є цілепокладанням, сенс життя припускає наявність у суб'єкта життєвої мети, яка задається самою дійсністю, визначається цілями суспільства, хоча конкретні цілі формуються самою людиною [4]. К. О. Абульханова-Славська зазначає, що за допомогою цілей особистість має здатність регулювати й організувати свій життєвий шлях як ціле [1]. Є. І. Головаха у подієвому підході розподіляє життєві цілі та плани як кінцеві та проміжні події певного етапу життя. Цілі — більш масштабні та дещо менш хронологічно конкретні події, ніж плани. Передбачається, що послідовне здійснення конкретних подій — планів, на думку самої людини, в кінцевому рахунку призведе до досягнення відповідних життєвих цілей. За допомогою життєвих цілей і планів майбутнє можна розглядати як відносно обмежену часом сукупність подій, що призводять до досягнення ідеальних результатів, які на цьому етапі життя є основними орієнтирами людської діяльності [3]. Ж. Нюттен «ієрархію цілей особистості» розглядає як часову перспективу, як «віртуальну» присутність у внутрішньому плані різно віддалених в часі об'єктів-цілей [6].

Узагальнюючи визначення вчених, можна сказати, що цілепокладання є інтегральним системним утворенням, яке характеризує людину не в окремих аспектах, а в цілому.

Дослідження конструювалося згідно з двома традиційними етапами. На першому етапі дослідження ми вивчали пробле-

му цілепокладання, особливості психології жінок, усвідомили мету і завдання дослідження, визначили об'єкт (цілепокладання — як стрижень особистості) і предмет дослідження. Далі означили методичний інструментарій, до нього увійшли: Модифікований тест Т. Лірі в адаптації Л. М. Собчик, СЖО (Д. Леонтьєв), проєктивна методика «Графічний тест Коттла» (Р. Б. Браун та Р. Херінг), анкетування щодо цілепокладання.

В дослідженні взяли участь жінки, що належать до періоду дорослості за Л. П. Василенком, який зазначив, що ранній дорослий вік охоплює період від 20 до 40 років. Перша фаза ранньої дорослості — триває приблизно з 20 до 30 років життя і збігається з молодістю людини (перша група досліджуваних жінок $n=34$). Друга фаза ранньої дорослості, що охоплює період від 30 до 40 років (друга група досліджуваних жінок $n = 33$). Старші за 40 і до 60 — це індивіди в періоді середньої дорослості (третя група досліджуваних жінок $n=29$). Треба зазначити, що частина досліджуваних жінок не була відвертою і проявила прихованість.

В нашому дослідженні ми демонструємо дослідницький інтерес до жінки, що працює. Відомо, жінки, що самоактуалізуються в професійній діяльності, є в набагато кращій психічній і фізичній формі, ніж заміжні жінки, з дітьми або без дітей, які залишалися вдома. Для багатьох жінок саме робота, професійна діяльність є джерелом підвищення самоповаги, самооцінки і навіть способом збереження рівноваги, впевненості при виникненні певних негараздів. Попри все, на думку більшості дослідників, головне місце у системі цінностей жінок займають сім'я та діти. За даними вчених, жінкам, що працюють, притаманні такі особистісні якості: впевненість у собі; відкритість до досвіду; емоційна врівноваженість і стресостійкість; креативність, здатність творчо розв'язувати проблеми; високий соціальний інтелект; прагнення до досягнень; готовність брати на себе відповідальність у вирішенні проблем; відповідальність та надійність у виконанні завдань; чесність, вірність обіцянкам; незалежність та самостійність; гнучкість поведінки; товариськість, вміння спілкуватися з людьми.

Отже, усі досліджувані жінки працюють на хіміко-фармацевтичному підприємстві України, їх можна віднести до таких стадій професійного циклу концепції Д. Сьюпера: до 2 стадії — «дослідження» і етапу «спроби» (22–24 роки) та до 3 стадії — «консолідація» і етапу «стабілізація» (спрямування усіх зусиль в одне русло, 31–44 роки) та 4 стадії «збереження», яка характеризується прагненням зберегти статус (45–64 роки).

Згідно з результатами дослідження у більшості жінок усіх періодів дорослості превалює середній рівень особистісних властивостей. У жінок першої фази ранньої дорослості переважає на середньому рівні прямолінійний — агресивний тип (64 %), покірний — сором'язливий (58 %), залежний — слухняний (58 %), співпрацюючий — конвенційний (58 %). У жінок другої фази ранньої дорослості переважає на середньому рівні: відповідальний — великодушний (68 %), владний — лідируючий (44 %), прямолінійний — агресивний (44 %), недовірливий — скептичний (44 %), покірний — сором'язливий (44 %), залежний-слухняний (44 %). У жінок в середній дорослості на середньому рівні переважають прямолінійний — агресивний (78 %), залежний — слухняний (78 %). Високий рівень за наступними типами індивідуально-особистісних властивостей притаманний жінкам таких типів у віці 20–30 років: покірний — сором'язливий (28 %), співпрацюючий — конвенційний (30 %) та відповідальний — великодушний (30 %). У середній дорослості акцентуації характеру виражені за типами: покірний — сором'язливий (28 %) та співпрацюючий — конвенційний (28 %). Наступні типи притаманні більшій кількості жінок у віці середньої дорослості: співпрацюючий — конвенційний (44 %) та відповідальний — великодушний (56 %).

Порівняння вибірки жінок трьох груп за U-критерієм Мана — Вітні щодо особистісних особливостей представлено в таблиці 1.

Аналіз таблиці 1 показує, що жінки першої фази ранньої дорослості відрізняються від жінок другої фази ранньої дорослості за октантам: відповідальний — великодушний ($p<.002$). Характерологічні особливості цього типу притаманні на високому рівні жінкам першої фази ранньої дорослості. Отже,

жінки у віці 20–30 років готові допомагати оточенню всупереч власним бажанням, ідеалізувати гармонію міжособистісних відносин, можуть мати риси емоціонально-лабільного типу з рисами демонстративності за Л. М. Собчик. Ці результати не узгоджуються з дослідженням І. Ліб, яка продемонструвала,

Таблиця 1

Розбіжності у типах індивідуально-особистісних властивостей у жінок всіх груп

Типи міжособистісних стосунків	U-критерій Мана — Вітні		
	1 / 2 група	2 / 3 група	3 / 1 група
Владний — лідируючий	0,27	,161	,848
Незалежний — домінуючий	,353	,021	,098
Прямолінійний — агресивний	,570	,804	,825
Недовірливий — скептичний	,087	,302	,766
Покірний — сором'язливий	,595	,078	,126
Залежний — слухняний	,166	,008	,094
Співпрацюючий — конвенційний	,091	,015	,137
Відповідальний — великодушний	,002	,000	,012

що 32 % дівчат, які починають власну підприємницьку діяльність, є активними, з вираженою мотивацією досягнення та тенденцією до домінування, екстравертованими, імпульсивними і лише 16 % дівчат мають виражену схильність до співробітництва, кооперації, схильні до компромісу при розв'язанні проблем, свідомо конформні, проявляють ініціативу й ентузіазм в досягненні цілей групи. Імовірно, такі відмінності у результатах досліджень побічно підтверджує факт, що власну підприємницьку спрямованість обирають жінки, яких можна віднести до прямолінійно-агресивного або незалежно-домінуючого типів.

Жінки другої фази ранньої дорослості відрізняються від жінок середньої дорослості за такими типами міжособистісної взаємодії: незалежний — домінуючий ($p < ,021$), залежний — слухняний ($p < ,008$), співпрацюючий — конвенційний ($p < ,015$), відповідальний — великодушний ($p < ,000$). Усі типи є більш вираженими на високому та середньому рівні у жінок у віці середньої дорослості. Отже, вираженою є дихотомія в особистісних проявах жінок у віці 40–60 років: одні жінки під впливом до-

свіду і власних якостей обирають шлях суперництва, егоцентрованості, вимогливості до інших і до себе, мають нешаблонний стиль мислення та наявність відокремленої позиції в групі, інші (їх більшість) — є все більше емоційно нестійкими, зі значним рівнем тривожності, підвищеної чутливості до впливу середовища, пасивними, педантичними в питаннях моралі і совісті, покірними, невпевненими в собі, з підвищеною схильністю до рефлексії, з помітною перевагою мотивації уникнення неспіху.

Жінки середньої дорослості статистично відрізняються від жінок першої фази ранньої дорослості тільки за типом відповідальності — великодушний ($p < ,012$): на високому рівні він притаманний жінкам у віці 40–60 років, на середньому — у віці 20–30 років. Таким чином, жінки старші за 40 виявляють найвищу тривожність, залежність власної думки від думки тих, що їх оточують, високу схильність до співпраці, прояви екзальтації та емоційної залученості, жертвованість.

Більшість досліджуваних жінок за методикою СЖО шкала «Цілі у житті» живуть сьогоднішнім або минулим, 32 % жінок 20–30 років, 58,5 % жінок віком 30–40 років і 82,8 % жінок старших за 40 мають цілі в майбутньому, які надають їх життю усвідомленість, спрямованість і часову перспективу. Статистичні розбіжності існують між жінками старшими за 40 і жінками в віці 20–30 років за змінною: наявність цілі ($p < ,031$). Це кореспондує з результатами методики Коттла, що демонструє, з одного боку, наявність у 50,8 % досліджуваних жінок зв'язаного образу часу — темпорально-сенсовної єдності, у якій минуле, сьогоднішнє і майбутнє перетинаються. З іншого — 27,1 % жінок мають порушення динамічного аспекту образу майбутнього, тобто жінки, що функціонують у сьогоднішньому, не пов'язують власне минуле і майбутнє. Це може відбивати небажання до розвитку особистості в майбутньому, їх низький рівень домагань і самооцінки, що проявляється в уникненні складних завдань, так і ймовірний неуспіх у минулому, а також виокремлену спрямованість на майбутнє без пов'язування минулого і теперішнього може ініціювати здатність поринути в мрії, що ніколи не стануть цілями. Статистичних розбіжностей вибірок жінок трьох груп за U-критерієм Мана — Вітні щодо

зв'язності часових зон не встановлено (відповідно до груп: $p < ,872$, $p < ,721$, $p < ,631$).

Далі в емпіричному дослідженні ми отримали розподіл життєвих цілей жінок, які відбивають ціннісно-сміслові ставлення до власного життя. Сфери, в яких розташовані цілі жінок, можна розподілити на демографічні (вступ до шлюбу, розлучення, народження дітей), соціоекономічні (працевлаштування, здобуття освіти, підвищення по службі, подорожі та ін.). Деякі з цілей можна віднести до функціонального аспекту образу майбутнього (наприклад, самореалізації в батьківстві) та до змістовного аспекту образу майбутнього (розвитку особистісно-духовної сфери та матеріальної сфери). Так, на першій сходинці в ієрархії розташовані у 32,2 % цілі «вступити у шлюб», «народити дитину». На другій у 11,9 % жінок — «стати відповідальною матер'ю», третю сходинку зайняли цілі (по 8,5 %) «Досягти мудрості», «Турбуватися про здоров'я батьків», «Подорожувати» та «Жити без боргів і кредитів». Перша сходинка в ієрархії цілей і третя сходинка (турбота про здоров'я батьків) відбивають загальнолюдські цінності за М. Рокичем. Ціль «подорожувати» пов'язана з мотивами зміни повсякденності, прагненням відпочинку, з пошуком романтики, пізнання нового, отримання нових вражень та ін.

До несуттєвих цілей досліджувані віднесли — реалізуватися у творчості (15,3 %), подолати головний страх (10,2 %), досягти підвищення по службі (10,2 %).

Далі ми порівняли глобальні та другорядні цілі жінок всіх вікових груп. Не встановлено статистичних розбіжностей в глобальних цілях життя: встановлено розбіжності у жінок першої та другої фаз ранньої дорослості ($p < ,502$) та середньої дорослості ($p < ,05$). Жінки в віці середньої дорослості у більшому ступені бажають досягти мудрості, турбуватися про здоров'я батьків, подорожувати та жити без боргів і кредитів. Треба зазначити, що жінками не було перераховано або вказано шляхи досягнення цих цілей. Щодо досягнення мудрості в образі майбутнього, то взагалі не є зрозумілим, що жінки вносять у це поняття: наявність досвіду, знань, як жити добре та проявляти ці знання на практиці. Тому ми вважаємо, що досягнення

мудрості є теоретичним конструктом, за яким у кожній жінки можуть стояти власні сенси.

Не встановлено статистичних розбіжностей в другорядних цілях. Жінки незалежно від віку бажають реалізуватися у творчості, подолати головний страх і досягти підвищення по службі. Тобто розвиток особистості, кар'єрне зростання не є пріоритетом в образі їх майбутнього. Порівняння цілей студентів віком 20–25 років, що навчаються університеті (за результатами В. Мазурика) показало, що в студенток на першому місці представлені цілі самовдосконалення (18,2 %), які стимулюють розвиток творчих здібностей, на другому місці — ціль, пов'язана з закінченням університету (16,2 %), на третьому місці розташовані цілі, що пов'язані зі здоров'ям і щастям близьких (13,6 %) і лише на четвертому — створення власної родини (10,4 %), на п'ятому — «абстрактний сенс життя» (12,6 %). Це узагальнена назва, в яку увійшли: «залишити слід», «прожити гідне життя», «брати відповідальність за свої вчинки», «стати великою людиною», «створювати щось нове», «не витрачати час» та ін. Ми вважаємо, що ця група цілей близька до цілей жінок «досягти мудрості», етичний, але розмитий невизначений характер таких цілей може привести до нечіткості в усіх сферах життя людини, зумовлювати фрустрації і депресії.

Проведено факторний аналіз у кожній групі жінок. В першій отримано 3 фактори, які відбивають особливості цілепокладання у жінок 20–30 років з наявними у них типами індивідуально-особистісних особливостей.

1 фактор «дружелюбні з другорядними і не реалізованими цілями» (співпрацюючий — конвенційний (,790), другорядні цілі (,674), відповідальний — великодушний (,600).

2 фактор «наполегливі у досягненні глобальної мети» (прямолинійний — агресивний (,745), недовірливий — скептичний (,744), Владний — лідируючий (,670). Цілі, що є важливими (,658).

3 фактор «Невпевнені з незв'язаним минулим — теперішнім і майбутнім» (покірний — сором'язливий (,743), залежний — слухняний (,776), зв'язаність часових зон (-, 618).

Так, дружелюбні, відповідальні але невпевнені жінки віком 20–30 років віддають перевагу другорядним цілям, які не завжди реалізуються. Жінки, що мають неконформні тенденції, є наполегливими у досягненні глобальної мети. Жінки першої фази ранньої дорослості, які не мають темпорально-сенсовної єдності, є невпевненими.

У жінок віком 30–40 років за допомогою факторного аналізу отримано 2 фактори, які відбивають особливості їх цілепокладання з наявними у них типами індивідуально-особистісних особливостей.

1 фактор «активні, діяльнісні, емоційно нестійкі» (владний — лідируючий (,844), відповідальний — великодушний (,750), співпрацюючий — конвенційний (,730).

2 фактор «наполегливі у досягненні другорядних цілей» (цілі, що є важливими (-,729), прямолінійний — агресивний (,689), другорядні цілі (,645), незалежний-домінуючий (,658).

Так, жінки 30–40 років є впевненими, незалежними, наполегливими у досягненні другорядних цілей.

У жінок середньої дорослості встановлено 2 фактори, які відбивають особливості цілепокладання з наявними у них типами індивідуально-особистісних особливостей.

1 фактор «дружелюбні з властивостями лідера і транспективою» (відповідальний — великодушний (,880), владний — лідируючий (,799), зв'язаність часових зон (,719), прямолінійний — агресивний(,713).

2 фактор «невпевнені у собі з другорядними цілями» (покірний — сором'язливий (,816), другорядні цілі(,734), недовірливий — скептичний (, 686).

Так, відповідальні та схильні до допомоги жінки у середній дорослості усвідомлюють темпорально-сенсовну єдність, жінки з реалістичними поглядами та скептицизмом обмежені у досягненні глобальних цілей.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, більшість жінок у віці дорослості є гармонійними, в них превалює середній рівень індивідуально-особистісних властивостей. Продемонстровано статистичні відмінності за індивідуально-особистісними особливостями жінок різних

груп. Встановлено, що більшість досліджуваних жінок живуть сьогоденням або минулим, найбільша цілеспрямованість встановлена у жінок старших за 40. У жінок в періоді дорослості існує зв'язаний образ часу, але третина жінок не мають темпорально-сенсовної єдності. Отримано розподіл життєвих цілей жінок, які відбивають ціннісно-смісловне ставлення до власного життя. Сфери, в яких розташовані цілі жінок, розподілено на демографічні, соціоекономічні, деякі віднесено до функціонального і змістовного аспекту образу майбутнього. Продемонстровано наявність статистичних розбіжностей в глобальних цілях життя у жінок 20–40 років і старших за 40 ($p < ,05$). За допомогою факторного аналізу встановлено фактори, які відбивають особливості цілепокладання жінок різних періодів дорослості з наявними у них типами індивідуально-особистісних особливостей.

Перспективами подальших досліджень є встановлення конгруентності в образі Я і цілепокладанні/ціледосяганні у жінок на різних етапах самореалізації.

Список використаних джерел і літератури

1. Абульханова К. А. Психология и сознание личности. Москва: Московский психолого-социальный институт, 1999. 224 с.
2. Акопов Г. В. Социальная психология образования. Москва: Московский психолого-социальный институт, 2000. 295 с.
3. Головаха Е. И., Кроник А. А. Психологическое время личности. Москва: Смысл, 2008. 267 с.
4. Коган Л. Н. Цель и смысл жизни человека. Москва: Смысл, 1984. 197 с.
5. Кіреева З. О., Мазурик В. М. Проектування життєвого шляху: нарративний підхід. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2018. Т. 2, № 1(42). С. 371–380.
6. Нюттен Ж. Мотивация, действие и перспектива будущего. Москва: Смысл, 2004. 608 с.
7. Швалб Ю. М. Целеполагающее сознание (психологические модели и исследования). Киев: Миллениум, 2003. 152 с.

REFERENCES

1. Abulhanova K. A. (1999). *Psichologiya i soznanie lichnosti. [Psychology and consciousness of personality]*. Moskva: Moskovskiy psichologo-sotsialnyiy institut. [in Russian].
2. Akopov G. V. (2008). *Cotsialnaya psichologiya obrazovaniya. [Social psychology of education]*. Moskva: Moskovskiy psichologo-sotsialnyiy institut. [in Russian].
3. Golovaha E. I. & Kronik A. A. (2008). *Psihologicheskoe vremya lichnosti. [Psychological time of a person]*. Moskva: Smyisl. [in Russian].
4. Kogan L. N. (1984.) *Tsel i smysl zhizni cheloveka. [Purpose and meaning of human life]*. Moskva: Smyisl. [in Russian].
5. Kireieva Z. O. & Mazuryk V. M. (2018). Proektuvannya zhyttievoho shliakhu: naratyvnyi pidkhd. [Life path design: a narrative approach]. *Teoretychni i prykladni problemy psichologhii — Theoretical and applied problems of psychology. Vol.2,1*, 371–380. [in Ukrainian].
6. Nyutten Zh. (2004). *Motivatsiya, deystvie i perspektiva buduschego. [Motivation, action and future perspective]*. Moskva: Smyisl. [in Russian]
7. Shvalb Yu. M. (2003). *Tselepolagayuschee coznanie (psichologicheskii modeli i icledovaniya). [Goal-setting consciousness (psychological models and research)]*. Kiev: Millenium. [in Russian]

Киреева З. А.

доктор психологических наук, профессор, заведующий кафедрой общей психологии и психологии развития личности, Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

Заболотная Е. С.

аспирант кафедры общей психологии и психологии развития личности Одесского национального университета имени И. И. Мечникова

Солиенко О. Ю.

магистр кафедры общей психологии и психологии развития личности Одесского национального университета имени И. И. Мечникова

ИНДИВИДУАЛЬНО-ЛИЧНОСТНЫЕ ТИПЫ ЖЕНЩИН ПЕРИОДА ВЗРОСЛОСТИ И ОСОБЕННОСТИ ИХ ЦЕЛЕПОЛАГАНИЯ

В статье рассмотрены индивидуально-личностные типы женщин периода взрослости и особенности их целеполагания. Продемонстрировано, что у большинства женщин в возрасте взрослости превалирует средний уровень индивидуально-личностных свойств. Показаны

статистические отличия по индивидуально-личностным особенностям женщин в разных возрастных группах этого периода. Зафиксировано, что женщины 20–30 лет являются более ответственными и великодушными, чем женщины 30–40 лет, у женщин старше 40 лет выражены два типа: уверенные, независимые и эмоционально нестойкие, пассивные, покорные. Установлено, что большинство женщин живут в настоящем или прошлом, наибольшая целенаправленность присуща женщинам старше 40 лет. У женщин в периоде взрослости существует связанный образ времени, но почти треть женщин не имеют темпорально-смыслового единства, не связывают прошлое и будущее. Рассмотрено распределение жизненных целей женщин, которые отражают ценностно-смысловое отношение к собственной жизни. Сферы, в которых расположены цели женщин, разделены на демографические, социоэкономические. Некоторые из целей можно отнести к функциональному и содержательному аспекту образа будущего. Продемонстрировано наличие статистических различий в глобальных целях жизни у женщин 20–40 лет и старше 40 ($p < 0,05$).

Установлены факторы, которые отражают особенности целеполагания женщин разных периодов взрослости с имеющимися у них типами индивидуально-личностных особенностей.

Ключевые слова: целеполагание, цели, личностные особенности, психологические особенности женщин, взрослость.

Kireieva Z. O.

DrSc, Professor of department of general psychology and psychology of development personality, Odessa I. I. Mechnikov National University

Zabolotna E. S.

Postgraduate student of the Department of General Psychology and Psychology personality development Odessa I. I. Mechnikov National University

Solienko O. Yu.

Master of the Department of General Psychology and Psychology personality development Odessa I. I. Mechnikov National University

**THE INDIVIDUALLY-PERSONAL TYPES OF WOMEN
IN ADULTHOOD PERIOD AND PARTICULARITIES
OF THEIR GOAL SETTING**

It was established that most women in adulthood are harmonious, they are dominated by the average level of the individual-personality traits. Statistical differences in individual and personal characteristics of women of different groups were demonstrated. It is recorded that women of 20–30 years of age are more responsible and generous than women of 30–40 years of age, women over 40 years of age are divided into two types: confident, independent and emotionally unstable, passive, submissive. It was found that most of the examined women live in the present or past, the highest purposefulness is found among women over 40 years of age. There is a connected image of time-perspective in 50.8 % of women in adulthood, 27.1 % of women do not have temporal-semantic unity, in other words, women who function in the present do not connect their own past and future. The distribution of women's life goals, which reflect the value-semantic attitude to their own lives, was obtained. Areas in which women's goals are located are divided into demographic (marriage, divorce, childbirth) and socio-economic (employment, education, promotion, traveling). Some of the goals can be attributed to the functional aspect of the image of the future (self-realization in parenthood) and to the substantive aspect of the image of the future (development of the personal-spiritual sphere and the material sphere). Women are aware of insignificant goals (realization in creativity, overcoming fears, promotion). The presence of statistical differences in global life goals among women of 20–40 years of age and older than 40 years of age has been demonstrated ($p < .05$). Women aged 40–60 years want to gain wisdom, take care of their parents' health, travel and live without debts and loans.

With the help of factor analysis were identified factors that reflect the peculiarities of goal-setting women of different periods of adulthood with their existing types of individual-personal characteristics. It has been shown that women of 20–30 years of age are friendly, responsible but insecure and prefer secondary goals that are not always realized. Women in their 20s and 30s who have nonconforming tendencies are persistent in achieving the global goal. Women 20–30 years old who do not have temporal-semantic unity are insecure. Women 30–40 years old are confident, independent, however persistent in achieving secondary goals only. Women over 40 years of age who are aware of temporal-semantic unity are responsible and willing to help, women over 40 years of age with realistic views and skepticism are limited in achieving global goals.

Key words: goal setting, goals, personal features, psychological features of women, adulthood.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2021